

ГОТЕЛЬНІ ПОСЛУГИ В ІНФРАСТРУКТУРІ ОБЛАСТЕЙ ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ***Поплавська І.***

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Визначається місце готельних послуг в інфраструктурі областей Подільського регіону, які властиві для готельного господарства як напрямку сфери послуг. Окреслено значення цього напрямку, з'ясовано специфічні особливостей, притаманні послугам готельного спрямування, а також подано перелік та обґрунтування функцій готельного господарства. Виходячи із сучасної статистичної інформації, пропонується аналіз компонентної та територіальної структури надання готельних послуг у межах Тернопільської, Хмельницької та Вінницької областей. Подано вартісну оцінку послуг у розрізі обласних регіонів. Визначено проблемні напрямки надання послуг готельного типу.

Ключові слова: інфраструктура, сфера послуг, заклади розміщення, готельні заклади, геопросторова організація.

Вступ. Умови сучасного регіонального розвитку переважно акцентують увагу на рівні функціональності та сформованості інфраструктури, яка визначає можливості підвищення рівня добробуту населення певної території та його соціальну зорієнтованість. Готельне господарство, будучи елементом інфраструктури, дає уявлення про соціальне середовище.

В останні роки області Подільського регіону почали активно декларувати свою туристичну та загалом соціальну орієнтацію, а відтак вивчення геопросторових рис надання послуг такого типу є актуальним та своєчасним.

Аналіз попередніх досліджень. Готельні послуги сьогодні досліджується багатьма науками (історичною, географічною та економічною), особливо в останні десятиріччя, коли їх почали розглядати в контексті розвитку туризму як структурний компонент сфери послуг. Економічні аспекти цих послуг розглянуті в працях вітчизняних вчених-економістів Л. Агафонової, В. Герасименка, М. Євдокименка, К. Євдокименка, Т. Каченко, Л. Шульгіної та зарубіжних - Ф. Котлера, Дж. Уокера, Л. Ходоркова, М. Немоляєвої, Г. Папіряна, А. Чудновського та ін. Організаційні підходи в наданні послуг готельного господарства представлено у роботах С. Байлика, І. Гресевої, І. Мініч, Т. Сокол, Х. Роглева, В. Федорченка, Н. Фоменко та ін. Розпочалися дослідження з історії гостинності (В. Русавська, Г. Вишневська). Однак з географічної точки зору питанням надання послуг готельного господарства як самостійного об'єкта дослідження приділено досить мало уваги. У низці робіт (О. Любіцева, І. Смирнов, В. Бабарицька, О. Малиновська) готельне господарство хоча й розглядається в просторовому та логістичному аспекті, але в складі індустрії туризму. З огляду на динамічний розвиток попиту на послуги гостинності і стабільність розвитку галузі як складової сфери послуг, готельне господарство слід розглядати як самостійний об'єкт дослідження суспільної географії в просторово-часовому вимірі.

Постановка мети та завдань наукового дослідження. Метою проведеного дослідження була геопросторова оцінка рівня сформованості готельної інфраструктури як складової сфери послуг в межах областей Подільського регіону. Виходячи із поставленої мети, нами були поставлені наступні завдання: обґрунтувати роль послуг готельного спрямування в структурі сфери послуг; визначити особливості формування; окреслити сучасні тенденції та виявити територіальні відмінності завантаженості готельного фонду областей Подільського регіону.

Виклад основного матеріалу. Аналіз численних визначень сутності інфраструктури дозволяє стверджувати що вона є матеріальною умовою для розміщення та функціонування всього суспільного виробництва та нормальної життєдіяльності населення. Однак таке визначення, яке у своїй основі є правильним, у той же час недостатнє для повної характеристики інфраструктури як сфери господарства, результатом функціонування якої як соціально-економічної системи є, з одного боку, виробництво матеріальних (і духовних) благ для задоволення суспільних потреб, а з іншого - відтворення самої себе в кожному циклі функціонування [1, с. 130-134]. При цьому економічний результат не втілюється у власному ефекті діяльності її галузей, а є складовою частиною ефекту громадського виробництва в цілому [2, с. 44], соціальний результат - в якості (комфортності) життя і відтворенні повноцінного місця існування. Таке обґрунтування робить готельні послуги одним з напрямків сфери послуг та соціальної інфраструктури загалом.

Слід зазначити, що галузі сфери послуг мають специфічні особливості, які властиві і для послуг готельного спрямування: вони, порівняно з виробництвом матеріально-речовинних благ, характеризуються певною трудомісткістю, оскільки праця є основою послуг; питома вага

матеріальних витрат у складі кінцевого виробництва послуг є значно нижчою, ніж за умови виробництва матеріальних благ (у середньому майже у три рази); для цієї сфери характерний поділ майнового фактора на основні й оборотні засоби (наприклад, у суспільному харчуванні вартість продуктів (оборотні фонди) значно вище за вартість посуду (основні фонди); у складі активів підприємства сфери обслуговування великий процент складають кошти; у сфері послуг організаційні заходи, спрямовані на вдосконалення системи управління галуззю та підприємством, більший вплив, ніж у матеріальному виробництві.

Готельні послуги, будучи частиною інфраструктурного комплексу регіону, виконують низку важливих функцій. До них слід віднести такі як забезпечення, інтеграційну та регулюючу. Функція забезпечення - це створення необхідних умов для організації обслуговування відвідувачів; інтеграційна - організація та підтримка зв'язків між підприємствами галузі, формування територіальних комплексів. Сутність регулюючої пов'язана з створенням нових робочих місць, впливом на споживчий попит, розвиток галузей, продукування предметів споживання, сприяння зростанню податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. Це підтверджує значущість готельних послуг для функціонування господарства регіону.

Одним з пріоритетних напрямків соціально-економічного та культурного розвитку областей Подільського регіону (Вінницька, Хмельницька, Тернопільська) є нарощування потужностей сфери послуг за рахунок залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій впродовж останніх років

У межах Тернопільської області, за свідченнями даних [4, с. 364], діє 49 готельних закладів, що складає 72 % від числа колективних закладів розміщення. У структурі готельних закладів переважають власне готелі (33 заклади), туристичні бази (12 заклади), гуртожитки та приїжджих (3 заклади). Практично відсутні заклади іншого типу - діє лише один офіційний мотель. Усі заклади розміщення розраховані на 2,3 тис. ліжко-місць. У 2012 р. послугами цих закладів скористалось майже 122 тис. осіб. Якщо оцінювати річну зайнятість, то можна вважати, що пересічний показник складає 14,5 % (розрахунок проведено виходячи з того, що всі заклади впродовж року могли б прийняти до 840 тис. осіб). Найбільше відвідувачів прийняли готельні заклади в обласному центрі, Кременецькому та Тернопільському районах. Найвищий показник завантаженості готельних закладів властивий для Кременецького та Тернопільського районів (по 25 %). Вкрай низьким є показник надання послуг в Мона-

стирському (2 %) та Лановецькому (0,3 %) районах, що свідчить про відсутність уваги до таких послуг та низьку їх споживчу цінність.

До сьогоднішнього дня в області залишаються адміністративні райони, в котрих відсутні заклади розміщення (Зборівський, Козівський, Підволочиський, Підгаєцький, Тербовлянський). Це складає понад 27 % від загального числа адміністративних утворень області). Основна частина закладів представлена в обласному центрі (13 закладів), а також в Кременецькому та Тернопільському районах. На послуги готельних закладів в області припадає 1,9 % послуг, реалізованих населенню (в абсолютному вимірі - 10,3 млн грн).

У межах Хмельницької області кількісний показник готельних закладів дещо вищий - 68 одиниць (майже 81 % від загального числа закладів колективного розміщення) [5, с. 363]. В структурі готельних закладів області також домінують готелі (38 закладів), хоча представлені і туристичні бази (18), гуртожитки для приїжджих (7), мотелі (4) та кемпінги (1). Такий структурний розподіл свідчить про досконалішу організацію готельного господарства цього регіону. Загальна місткість закладів готельного складає понад 3,3 тис ліжко-місць. Впродовж 2000-х років кількість тих, хто зупинявся в готелях Хмельницької області невпинно зростала. У 2012 р. складала майже 178 тис. осіб. Коефіцієнт завантаженості готельних закладів складає 14,6 %. Найбільше закладів розміщення представлено в м.Хмельницькому (22 заклади), Кам'янці-Подільському (12 заклади) та Хмельницькому районі (6 закладів).

Однак, в області наявні райони, в яких відсутні готельні заклади - Віньковецький, Дунаєвецький, Новоушицький, Старосинявський, Теофіпольський, Чемеровецький, Шепетівський, Ярмолинецький. Це складає майже 31 % від загального числа адміністративних утворень в межах області, що свідчить загалом про негативну тенденцію для Подільського регіону.

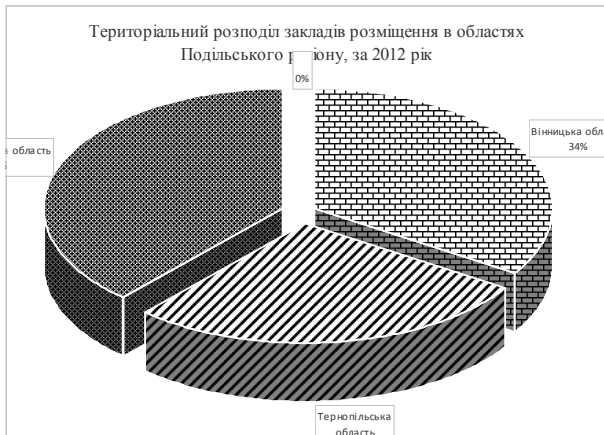
За статистичними даними у 2012 р. закладами готельного типу Хмельниччини було надано послуг на загальну суму понад 24,2 млн. грн., що складає 3,5 % від загального числа послуг, наданих населенню області [5, с. 194].

У Вінницькій області в 2012 р. функціонував 61 готельний заклад (68 % від загального числа колективних засобів розміщення) [3, с. 527]. Структура засобів розміщення представлена домінуванням готелів (36 закладів); також тут діє 19 туристичних баз, 4 гуртожитки для приїжджих та 2 мотелі. Одноразова місткість готелів складає 2,2 тис. ліжко-місць. Послугами всіх закладів

Видова структура готельних закладів областей подільського регіону, 2012 р. *

Види закладів розміщення	Вінницька область	Тернопільська область	Хмельницька область	Всього по регіону
Готелі	36	33	38	107
Мотелі	2	1	4	7
Кемпінги				
Гуртожитки для приїжджих	4	3	7	14
Туристичні бази	19	12	18	49
всього	61	49	68	178

* складено за [3, с. 527; 4, с. 364; 5, с. 363]

готельного типу в цьому році скористалось понад 85 тис. осіб. В структурі послуг, наданих населенню Вінницької області, на готельні послуги припадає 1,1 % (в абсолютному вимірі - 11,8 млн грн) [3, с. 317].

Таким чином, область відзначається досить низьким показником зайнятості готельних закладів (10,3 %).

Провівши певний аналіз (табл. 1, рис. 1), можна твердити, що області Подільського регіону володіють певним потенціалом для розвитку готельного господарства як складової інфраструктури регіону. Найбільш представницьку групу в усіх областях складають заклади класичного готельного типу, достатньою є кількість туристичних баз. Решта закладів розміщення мають мінімальне представництво в досліджуваних областях. Спільною проблемою всіх областей варто вважати те, що досі присутні адміністративні райони, в яких

відсутні заклади тимчасового розміщення.

Висновки. Таким чином, послуги готельного типу повинні зайняти суттєве місце в сучасній інфраструктурі регіонів. Вони впливають як на формування туристичного продукту регіону, так і на розвиток сфери послуг певної території.

Спільним для всіх областей Подільського регіону є приблизно однакова частка послуг в загальній структурі їх надання - від 1,1 до 3,5 % в грошовому еквіваленті. Також проблемою всіх досліджуваних областей є непропорційна видова структура та наявність адміністративних районів, в яких ці види закладів розміщення є відсутніми, а, відповідно, послуги такого типу надаватись не можуть. Болючим питанням функціонування готельних закладів подільських областей є низький рівень завантаженості номерного фонду, що може бути пов'язано як з низькою якістю пропонованих послуг, так і з незначною інформаційною забезпеченістю надання даних послуг.

Список літератури

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. - М. : Мысль, 1983. - 350 с.
2. Организация и функционирование инфраструктуры региона и его отдельных подсистем: сб. статей / под ред. В. И. Шипилова. - Свердловск: УНЦ АН СССР, 1983. - 170 с.
3. Статистичний щорічник Вінниччини за 2012 за рік / за ред. С. Ігнатова. - Вінниця, 2013. - 623 с.
4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2012 рік / за ред. В.Г. Кирича. - Тернопіль, 2013. - 442 с.
5. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2012 / за ред. В.В. Скальського. - Хмельницький. 2013. - 412 с.

Поплавская И. Гостиничные услуги в инфраструктуре областей Подольского региона. Определяется место гостиничных услуг в инфраструктуре областей Подольского региона, которые характерны для гостиничного хозяйства как направления сферы услуг. Определены значение этого направления, выяснены специфические особенности, свойственные услугам гостиничного бизнеса, а также перечислены и обоснованы функции гостиничного хозяйства. Исходя из современной статистической информации, предлагается анализ компонентной и территориальной структуры предоставления гостиничных услуг в пределах Тернопольской, Хмельницкой и Винницкой областей. Представлены стоимостную оценку услуг в разрезе областных регионов. Определены проблемные направления предоставления услуг гостиничного типа.

Ключевые слова: инфраструктура, сфера услуг, заведения размещения, гостиничные заведения, геопространственная организация.

Poplavska I. Hotel services in the infrastructure of the regions of Podolsk area. The article determines the position of hotel services in the infrastructure of Podolsk area and defines the features that are inherent to the hotel industry as the direction of services. The significance of this trend in the services sector has been outlined. Specific characteristics inherent to hotel oriented service have been revealed. And a list and study of functions of hotel management have been presented. Based on current statistical information, the analysis of component and territorial structure of hotel services within Ternopil, Khmelnytsky and Vinnytsia regions has been offered. Valuation of services in the context of regional areas has also been submitted. Problem areas to provide hotel-type services have been defined.

Key words: infrastructure, service industries, accommodation establishments, hotel facilities, geospatial organization.